

כותרת: נספח 2 - צו ראשון - שווה להתכונן -

שלבי המיון בצו ראשון (מתוך ויקיפדיה)

הכותב/ת: אייל מור יוסף (עורך)

מתוך חוברת הכנה לצה"ל: "מנהיגות ומעורבות בקרב בני הקיבוצים"

כל צעיר שהגיע לגיל המתאים מקבל צו להתייצבות בלשכת הגיוס (ידוע גם כ-"צו ראשון"). בנוסף לצו אישי שנשלח לביתו של הצעיר, מתפרסם הצו גם במודעות על לוחות המודעות. מתחילת תהליך הגיוס ועד לסיומו קרוי הצעיר "מיועד לשירות ביטחון (מלש"ב)". למלש"בים נערכות בדיקות לקביעת מידת התאמתם למילוי תפקידים בשירות ביטחון. להלן השלבים העיקריים במיון האיכותי שנערך למלש"בים (גברים ונשים), כפי שקבעה מחלקת מדעי ההתנהגות באגף משאבי אנוש:

1. **אימות הנתונים** - אימות נתונים הוא השלב הראשון שעוברים במהלך ההתייצבות בלשכת הגיוס. שלב אימות הנתונים מורכב מזיהוי הפרטים האישיים ומשני מדדים: סימול עברית המשקף את רמת הידע והשליטה של המלש"ב בשפה העברית. הציון נע בטווח שבין 2 ל-9. ציון השכלה ראשוני (צה"ר), המייצג את מספר שנות הלימוד ואת איכות ההשכלה שרכש המלש"ב. הצה"ר משמש לאיתור האוכלוסייה הזכאית להשלמת השכלה ולקביעת ספי כניסה לקורסים שונים. הציון נע בטווח שבין 0 ל-12. המלש"ביות ממלאות בשלב אימות הנתונים שאלון מצוקות, שנועד לעזור למלש"ביות ולהקל לאחר מכן על שירותן הצבאי במידת הצורך.

2. **דירוג פסיכוטכני ראשוני (דפ"ר)** - הדפ"ר הוא מערכת מבחנים פסיכוטכניים ממוחשבים, המהווה אומדן ליכולת השכלית של המלש"ב. הנוסח המלא של המבחנים שעוברים רוב המלש"בים מורכב מארבעה מבחנים. הנוסח המצומצם כולל שני מבחנים בלבד, ומיועד למלש"בים שרמת הקריאה שלהם בעברית נמוכה (בעיקר עולים חדשים ולקויי למידה). סולם הציונים של הדפ"ר נע בטווח שמ-10 (הנמוך) עד 90 (הגבוה) בכפולות של 10.

3. **ציון דירוג ראשוני כללי (צד"כ)** - הצד"כ מופק על סמך ריאיון אישי מובנה הנערך למלש"בים גברים בלבד על ידי מראיינות פסיכוטכניות, והוא מהווה אומדן למידת ההתאמה. משך ההכשרה הכולל למראיינות מורכב מקורס בן ארבעה חודשים ומתהליך סטאז' בלשכות הגיוס, שעשוי לארוך אף הוא זמן לא קצר. בין השאר לומדות המראיינות לזהות שפת גוף, לדעת לזהות שקרים ואנשים לא אמינים. הצד"כ נע בסולם ערכים בין 8 (הנמוך) ל-40 (הגבוה), והוא מורכב מציונים שונים, כאשר כל קריטריון מקבל בין נקודה אחת לבין 5 נקודות, וכן מהתרשמות כללית, המהווה סיכום מהתרשמותה של המראיינת. לפי הנחיות של המדור הפסיכוטכני במינהל הגיוס לביצוע ריאיון הצד"כ, המתבססת על הנחיה מקצועית של ממד"ה אין קשר בין הציון שקובעת מראיינת פסיכוטכנית לפי התרשמותה הכללית למוצאו, דתו, השכלתו או רקע סוציו-אקונומי כלשהו. מלש"בים אשר תמצא המראיינת לנכון יופנו למדור בריאות הנפש (ברה"ן) בלשכת הגיוס.

לעולים חדשים מחבר המדינות ומאתיופיה בעלי ציון דיבור נמוך בעברית נערך ריאיון מיון עולים כתחליף לריאיון הצד"כ, ובו מבררים מראיינים בעלי השכלה אקדמאית יוצאי המדינות שהוזכרו, היבטים שונים של הסתגלות בכלל ולצבא בעתיד בפרט.

4. **ציון תכונות התנהגות (צת"ה) - הצת"ה מופק על סמך שאלון שממלאות נשים בלבד.** הוא נועד להעריך, על פי תשובות המלש"ביות, היבטים בתחומי ההתנהגות שלהן ובנכונותן לשירות צבאי, החסרים במערכת המיון של הנשים, שכאמור אינה כוללת ריאיון צד"כ. הציונים בתחומים השונים מהווים נקודת חתך למערכת המיון בשיבוץ המלש"ביות למקצועות השונים. ציוני צת"ה נמוכים באופן חריג משמשים כלי לבחינת הצורך להפניית מלש"ביות (במשולב עם העולה משאלון המצוקות) לריאיון צד"כ מצומצם ולקב"ן.

5. **קבוצת איכות (קב"א) - הקב"א מהווה מדד מיון ותכנון עיקרי וכלי מיון ראשוני לאיתור ולשיבוץ לתפקידים, על פי נקודות חתך שנקבעו.** אצל הגברים הוא מורכב מציון הדפ"ר (50%), הצד"כ (33%) והצה"ר (17%). אצל נשים ועולים חדשים, שלהם לא נערך כאמור ריאיון צד"כ, הוא מורכב מציון הדפ"ר (60%) והצה"ר (40%) בלבד, ללא התחשבות בצת"ה או הרמ"ע. אך נשים הרוצות בכך מסיבות שונות יכולות לבקש ריאיון צד"כ. סולם הערכים של הקב"א נע בין 41 (הנמוך) ל-56 (הגבוה):

- 42-41 - מתחת לסף הגיוס.
- 46-43 - קב"א נמוך.
- 50-47 - קב"א בינוני.
- 56-51 - קב"א גבוה. קב"א 52 ומעלה (בשילוב דפ"ר 60 ומעלה) מאפשר יציאה לקורס קצינים.

ממוצע הקב"א של מלש"בים גברים (ילידי הארץ ועולים שהגיעו לארץ לפני גיל 16) בשנים 2001-1996 עמד על 49.9, והוא יציב לאורך השנים [1].

נתון פתיחה נוסף שנקבע בלשכת הגיוס הוא הפרופיל הרפואי. נתוני פתיחה אלה (למעט הפרופיל, הקב"א והדפ"ר), והאופן המדויק לפיו הם נקבעים, נשמרו בסוד על ידי צה"ל, ומשנת 2010 המועמד יכול לברר אותם בשיחה טלפונית ללשכת גיוס. אף על פי כן, מלש"ב שקיבל זימון למסלול יוקרתי כמו קורס טיס או יום סיירות יכול להסיק שהנתונים שלו גבוהים. לנתונים אלה השפעה רבה על היחידה ועל מסלול השירות של המועמד, אשר משפיע במידה רבה גם על המשך חייו של המועמד. כיוון שצורת קביעת הקב"א היא חשאית, במהלך השנים נשמעו קריאות נגד צורת קביעה זו. נטען כי מקום מגוריו של אדם או נישואיו של הוריו משפיעים על דירוג הקב"א, וכך מלש"ב שגר בעיירה בעלת דירוג סוציאקונומי (חברתי-כלכלי) נמוך לא יוכל להתקבל אל היחידה אליה הוא ביקש להסתעף. ממחקרים שביצעו סוציולוגים מחוץ לצה"ל, מחקרים סודיים של צה"ל שדלפו לציבור, ומנתונים רשמיים שמפרסם צה"ל (סקרי מסיימי קורס טיס למשל), עולה כי אכן קיים מתאם חיובי ברור בין נתונים אלו לקב"א ברמה הסוציולוגית. אולם, באופן מעשי חיילים מכל קצוות הארץ וממעמדות סוציאקונומיים שונים מתקבלים לכל התפקידים הקיימים בצה"ל.